

Список використаних джерел:

1. Бондарчук Ю С. Особливості психологічного консультування при подоланні наслідків психологічного травмування під час супроводу дітей та сімей в освітньому процесі. *Scientific Journal Virtus*. 2019. № 37. С. 39-43.
2. Консультування в системі психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій / авт. кол.; заг. ред. В. Г. Панок, І. І. Ткачук. Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2019. 144 с.
3. Психологічна допомога дитині у психотравмуючій ситуації: метод. посіб. / Уклад. : Г. Б. Растроста. Суми: НВВ КЗ СОІППО, 2018. 64 с.
4. Чебоненко В. Психологічна допомога дітям, які пережили травмуючу подію. *Практична психологія*. С. 104-108.

Оксана Жизномірська,
*кандидат психологічних наук,
доцент кафедри педагогіки і психології
та інклюзивної освіти,
Тернопільський обласний комунальний
інститут післядипломної педагогічної освіти*

**ОСОБИСТІТЬ В ІННОВАЦІЙНОМУ ВИМІРІ
ЦІННІСНИХ ОРІЄНТИРІВ**

Постановка проблеми. Україна у війні... українці неперевершені у своїх силах, можливостях, здібностях, ресурсах долати труднощі, проявляти силу міцної волі, морального та войовничого духу, завдавати постійного нищівного удару злісному ворогу. Україна переможе, переможе увесь український народ, який щоденно намагається протистояти ворожій навалі, прагне консолідувати особистісні ресурси задля великої перемоги. Ми живемо у складний час, час війни, неспокою, тривоги, руйнівних емоційних коливань та станів, де кожен з нас по-своєму проживає усі події та наслідки знущань, катувань, знецінення, приниження українців. Сьогодні, ми творимо свою новітню історію України, де кожен українець має можливість писати кожну сторінку буття,

життєствердження, життєстійкості, незламності в перипетіях соціально-психологічних проблем. Завдання сучасної освіти – виховати гідного, сміливого, відповідального, морального громадянина з інноваційним мисленням, «правильними» ціннісними орієнтирами, креативним наповненням своєї душі, перспективним баченням щасливого майбутнього.

Виклад основного матеріалу. Як зазначено у Законі «Про освіту», мету освіти окреслено як всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей та необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору [4, с. 11].

Так на базі Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти здійснювалося бліц-опитування (онлайн) серед учителів щодо питань ціннісних орієнтирів особистості в умовах сьогодення. У результаті цього ми отримали наступні відповіді респондентів: значущими для учителя є комунікативні вміння, цінності; сприятливе, безпечне освітнє середовище; щирість, доброзичливість, справедливість у співпраці з іншими. Для школярів сучасної школи цінними є сім'я, родина; патріотичні почуття усіх членів родини; незламний дух свободи; щасливе майбутнє; професія за власним покликанням; досягнення успіху в своїй справі. Зі слів учителів нашої області, війна внесла корективи у життя кожного українця (школяра), де спостерігається високий рівень цінування родинно-сімейних зв'язків, збереження традицій, звичаїв, культури, вірніше відбулася переоцінка цінностей, прагнень, можливостей молодого покоління.

Ідею впровадження цінностей Української Хартії вільної людини (із самого початку) в Тернопільській області підтримала обласна рада під керівництвом Овчарука В. у тісній співпраці із заступником голови Крупую Л. та керівництвом обласної державної адміністрації з Барною С. у співпраці з колективом управління освіти і науки ОДА під керівництвом

Хоми О. та її замісниці Зварич Г. Ця програма має своє продовження і до нині, де орієнтири виховання та цінності людини стали першочерговими у відстоюванні власної гідності та невтомної боротьби за нашу країну.

Сучасний дослідник цінностей Р. В. Стецишин, кандидат юридичних наук, правовий консультант освітнього проекту EU4Skills пропонує підходи впровадження ціннісної тематики в освітній процес, зокрема:

1. *Світський підхід до етики.* Якщо цінності та життєві принципи є дороговказом і водночас «правилами гри», яких здебільшого людей дотримується, тоді у суспільстві природно зростає ступінь довіри один до одного, зростає відтак суспільна довіра та довіра до державної влади, поглиблюється щирість співпраці між індивідами та у відносинах з державою. Це заохочує людей до активності, інвестування, пожвавлення економіки, підвищення соціальних стандартів, тривалості та якості життя, примноження впевненості у майбутньому.

2. *Цінності – це не лише про національно-патріотичне виховання.* Сутнісна проблема у нашому суспільстві – це проблема не включення у зміст патріотизму такої поведінки у напрямі шанування свого народу, як дотримання правових норм і законних прав інших громадян. Справжній патріот має стійку людську ідентичність, а вже потім – національну.

3. *Практикувати наскрізність.* Генерування ціннісного коду молодій людині є заохочення педагогів, батьків та учнів впроваджувати цінності, транслювати одне одному наскрізно і постійно у школі, навчальному закладі, вдома ті моделі етичної поведінки, які варті наслідування і поширення у суспільстві правдивих громадян.

4. *Творчий крос-предметний та багатопредметний підхід.* Доречним та повноцінним для освітнього процесу буде виокремити 10 хвилин заняття на коментування вчителем чи обговорення з учнями інформації, яка в певний час перебуває в усіх на слуху та яка дає можливість підвищувати у здобувачів освіти їхній рівень ціннісно-критичного осмислення дійсності через аналіз конкретних побутових або резонансних життєвих прикладів.

5. *Не соромитися власної не бездоганності.* Учителям та батькам важливо визнавати свою недосконалість, слабкість, помилки як перед дорослими, так і перед дітьми. Тоді і дитина не буде боятися робити помилки та показатися світові неідеальною, зрештою стане ближчою до себе, своєї порядності та до власного емоційного благополуччя.

6. *Заохочувати молодь до критичного мислення.* «Ярликування» особистостей замість висловлення оцінки лише щодо їхнього певного вчинку – часта помилка не лише у процесі виховання, але й у процесі спілкування як такого, що сприяє лише токсикації взаємин, а не їхньому зміцненню.

7. *Найважливіше в освіті – особистісні принципи та цінності* [4, с. 14-20].

Цілком погоджуємося із окресленими підходами дослідника, оскільки вони віддзеркалюють освітні процеси нинішнього часу та адекватний механізм реагування сучасної людини.

Водночас І. Д. Бех зазначає, що велична мета сучасного виховання – це зробити справедливість і любов стрижнем нашого життя, вимагає надзвичайних зусиль науковців і педагогів-практиків. З вище окресленого, вчений розробив виховні прийоми для молоді у співпраці з педагогами:

1. Майстерність вихователя залежить від його вміння науково правильно реагувати на асоціальні прояви вихованців, зокрема безпосередньо на суб'єкта моральної хиби. Вихователь має запевнити вихованця у тому, що він навіть не згадає про його помилку. Цим самим він закликає винуватця до злагодженої міжособистісної співпраці і побудови на цій основі нових рівноправних взаємин.

2. Найдоцільніший спосіб взаємин педагога із молоддю, коли він не повинен усьому підкорятися; вихователь не має неосмислено підноситися, роблячи міжособистісну дистанцію недосяжною.

3. Між вихованцями можуть виникати певні конфлікти, за яких педагог не повинен дотримуватися справедливості і відповідного осудження, керуючись лише формальним результатом.

4. У групі однолітків може виникнути деструктивна в особистісному плані тенденція, коли той чи інший вихованець через страх перед іншими відмовляється поводитися згідно зі своїми індивідуальними особливостями, відмовляється бути собою у своїй своєрідності. При цьому обов'язковим має бути пов'язування суспільно важливого діяння з відповідальністю, безумовним піклуванням як цінностями, що визначають його «Я-духовне».

5. Виховання, що має, передусім, негативну пристрасть до заздрості, варто поставити у позицію переконувати свого однолітка у подібній якості. У кінцевому результаті у вихованця розгортається

складний, внутрішній процес зміни власного «Я» поведінки, спілкування, вчинку.

6. Вихованець, який ще не утвердився в духовно-моральній цінності, однолітки починають надмірно хвалити, що межує з його спокую. Варто викликати процес згадування неправильних діянь і швидко розгорнеться рефлексивний аналіз і відбудеться особистісне самовдосконалення.

7. У виховному плані педагогу варто мати ґрунтовні знання про ефективність спільної життєдіяльності (пізнання, спілкування, праці, дозвілля) зростаючої особистості.

8. Яким би не був змістовно широким методичний репертуар педагога він не може дати відповіді на усі реальні колізії життя вихованців [1, с. 168].

Висновки. Перспективи подальших розвідок полягає у дослідженні історичних подій нашої області та творчого спадку успішних постатей (митці, лідери, вчені) минулого та сучасності щодо розкриття у них творчого потенціалу, спектру «глибоких», моральних цінностей та інноваційного мислення згідно Української Хартії вільної людини. Таким чином, виховна стратегія цінностей педагога передбачає низку особистісних компетенцій, професійних компетентностей, позитивного мислення, практичних умінь швидко приймати правильні рішення та найскладніше – навчати, виховувати, розвивати сучасну молодь нової формації до життєвих пріоритетів, викликів та конкурентоздатності.

Список використаних джерел:

1. Бех І. Д. Особистість у сьайві духовності: монографія. Київ. Чернівці: Букрек, 2021. 244 с.

2. Візія впровадження цінностей Української Хартії вільної людини ініціаторів впровадження цінностей УХВЛ в освітній процес / редкол. О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут та ін.. *Науковий, методичний, інформаційний збірник Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти*. Тернопіль: ТОКІШПО, 2019. 44 с.

3. Реалізація обласної програми впровадження Української Хартії вільної людини в навчальних закладах Тернопільської області з досвіду

впровадження УХВЛ: посібник за ред.. Петровського О. М., Мисика В. С., Ковалика І. М., Вакуленка Д. В., Тернопіль: ТОКІППО, 2018. 47 с.

4. Стецишин Р. В. Ціннісні орієнтири сучасної української школи як проекція «правил гри» суспільства зразка 2040 року : тези доп. всеукр. наук.- практ. конф. «Формування національної ідентичності українця через цінності Української Хартії вільної людини (м. Тернопіль, 28-29 жовтня, 2021р.). ТОКІППО, Тернопіль, 2021. С. 11-21.

5. Українська Хартія вільної людини - ціннісний базис для національної концепції «Нова українська школа»: посібник / за заг. ред.. О. М. Петровського, В. С. Мисика, вид-во : організаційно-методичний та інформаційно-видавничий відділ ТОКІППО, 2020. 56 с.

*Ілліна Карнюк,
здобувач другого(магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальність 232 Соціальне забезпечення,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова*

*Науковий керівник: Ірина Гальчич,
викладач кафедри соціальної політики,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова*

ІННОВАЦІЇ В СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ В ПЕРІОД ВІЙСЬКОВО-ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. Процес розвитку суспільства протікає за допомогою відновлення ресурсів і обумовлює створення передумов для формування нових креативних компонентів у соціальній сфері, інноваційних способів соціальної діяльності, а нововведення є формою цього суспільного розвитку. Тому, необхідно конкретизувати зміст інновації як процесу розвитку в соціальній сфері.

Інноваційний процес – це сукупність послідовних дій, спрямованих на розробку та освоєння інноваційних змін [1], зокрема, у соціальній сфері. Цей процес передбачає цілеспрямовану зміну елементів в роботі з різними категоріями населення з метою її якісної трансформації. В основі